

- Selv rogalandsbonden har sluttet å handle før han tenker

2023-05-05

Optional[© Nationen]

Alle artikler er beskyttet av lov om opphavsrett til åndsverk. Artikler må ikke videreformidles utenfor egen organisasjon uten godkjenning fra Retriever eller den enkelte utgiver.

Les artikkelen ved å klikke her.

24 NYHETER

Fredag 5. mai 2023

NATIONEN



- Selv rogalandsbonden har sluttet å handle før han tenker

- Vi er med å finansiere Landbruksbarometeret, fordi vi tror vi får en mer objektiv vurdering av stemningen blant bondene enn å bare lese på sosiale medier, sa styreleder i Felleskjøpet Agder.

64 prosent av bondene sier de har ganske eller veldig dårlig lønnsomhet på gården, viser årets Landbruksbarometer. Bare én av fire vil anbefale ungdommen å velge en framtid som matprodusenter.

Camilla Møllestrand
camilla.møllestrand@nationen.no

LANDBRUK

Onsdag la Agri Analyse fram Landbruksbarometeret for sjette gang.

Undersøkelsen, hvor et representativt utvalg på over 1000 norske bønder har svart, har som mål å ta temperaturen på norsk landbruk.

- Vi er med å finansiere Landbruksbarometeret, fordi vi tror vi får en mer objektiv vurdering av stemningen blant bondene på denne måten enn å bare lese på sosiale medier, sa styreleder i Felleskjøpet Agder, Sveinung Svebestad, da undersøkelsen ble lagt fram.

Ingen feststemning

Selv om bondenes beskrivelse av sin egen situasjon muligens var noe mer positiv enn man kan få inntrykk av på Facebook, var det svært langt fra noen feststemning som ble beskrevet i årets undersøkelse.

● 64 prosent av bondene oppgir at de har ganske (44 prosent) eller veldig dårlig (20 prosent) lønnsomhet på gården. I 2015 svarte 48

prosent av bondene det samme.

- 73 prosent av bondene mener lav lønnsomhet er den største utfordringen i landbruket. Denne andelen har vært økende siden undersøkelsen ble gjennomført første gang i 2015.
- Selv om 74 prosent sier de trives som bonde, vil bare 24 prosent anbefale unge folk å velge bondeyrket. Denne andelen har gått ned fra 42 prosent i 2021.
- Andelen som svarer at de ser lyst på gårdens framtidssikter har gått ned fra 38 prosent i 2021 til 26 prosent i år.

Har blitt skeptisk

Svebestad sier norsk landbruk har kommet til et stadium hvor «selv rogalandsbonden har sluttet å tenke før han handler».

- Før bestilte vi gravemaskin, begynte å bygge og så tok vi en

» Bankene sier de knappst stopper prosjekter, så bondene har begynt å begrense seg selv.

Sveinung Svebestad,
styreleder i Felleskjøpet Agder

tur til banken. Nå er investeringene så store, at ingen tør å sette i gang noe som helst før de har spurt banken. Bankene sier de knappst stopper prosjekter, så bondene har begynt å begrense seg selv. De ser at store investeringer ikke kan betale seg nå, sier Svebestad.

Han sier det så å si er full stopp i både bygging av nye fjøs og store oppgraderinger i Rogaland og Agder.

- Vi har knapt et eneste

byggeprosjekt i pipelinen nå, og det har vi knappst opplevd før. Folk er veldig avventende, sier Svebestad.

Han sier det gjelder både melkebønder som må bygge om til løsdriftsfjøs, og svinebønder med nedbetalte fjøs.

- Selv om svinebondene har hatt to-tre gode år nå, så opplever vi også blant dem en avventende holdning. At det går godt i et tretti år gammelt nedbetalt fjøs er ikke nødvendigvis nok til at du tør investere i ny driftsbygning med den usikkerheten som er nå. Det handler heller ikke bare om lønnsomhet. Kostholdsråd, fokus på dyrevelferd og klimaavtrykk kan bli en farlig cocktail for norsk husdyrproduksjon, sier Svebestad.

Høyt maskinsalg

Han sier Felleskjøpet Rogaland Agder er overrasket over at maskinsalg går som før.

- Vi selger like mye som vi har



Apet Agder, Sveinung Svebestad.

FOTO: CAMILLA MELLESTRAND

Forsvaret: Mye mer ammunisjon enn antatt i Mjøsa

Forsvarets forskningsinstitutt har påvist betydelig større mengder dumpet ammunisjon i Mjøsa enn tidligere antatt. Et område på bunnen av innsjøen er dekket av rundt tusen missiler.

FFI har undersøkt fire dumpeområder i Mjøsa, fra Gjøvik og ned til Totenvika. Det har vært dumpet ammunisjon fra Raufoss og Forsvaret i Mjøsa fra 1940 og fram til 1970. Tidligere er det sagt at det er dumpet et sted mellom 100 til 200 tonn totalt, hovedsakelig ammunisjon til håndvåpen.

– Samtidig har vi opplysninger som tilsier at det kanskje kan være ti til tjue ganger så mye. Vi har kilder som forteller at det kunne bli dumpet 30 tonn på en dag. Denne trafikken foregikk over mange år. Funnene våre bygger opp under inntrykket at mengden er langt over det som er blitt sagt, sier sjefforsker Arnt Johnsen ved FFI.

I tillegg er et område av bunnen dekket av rundt tusen Sidewinder-missiler, opplyser Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) i en pressemelding.

Missiler står tett i tett

Raufoss Ammunisjonsfabrikk prøveskjøt luft-til-luft-missilet Sidewinder i en årrekke fra Fjellhaug, et stykke sør for Skreia på Toten. De tre meter lange raketene landet i vannet fire til seks kilometer fra utskytingsrampen – og rundt tusen slike sank ned på 3–400 meters dyp i et konsentrert område.

Ifølge FFI står de fremdeles tett i tett og er godt synlige på bildene som instituttets undervannsfarkost fanget opp under sitt tokt i fjor høst.

– Vi er rimelig trygge på at disse missilene utgjør liten miljørisiko. Det er trolig ikke sprengstoff i dem. I praksis er dette en stor samling tomme aluminiumsrør, sier forskerne, som la fram sine foreløpige funn under arrangementet Ocean Week på Gjøvik torsdag.

Drikkevann

I Totenvika hadde ammunisjonsfabrikken egne båter for dumping. FFI skriver at ammunisjonen kan inneholde miljøskadelig kvikksølv, bly og kopper. Forskerne understreker likevel at disse stoffene vil lekke ut sakte i ferskvann, som følge av lav korrosjon.

– Det viktigste blir nok ikke å få dette opp, men å overvåke situasjonen, sier Johnsen.

FFI opplyser at man foreløpig ikke har funnet konkret dokumentasjon på typer ammunisjon, mengder og dumpeplasser.

Miljødirektoratet har gitt forsvarssektoren pålegg om å kartlegge utbredelsen av dumpet ammunisjon i Mjøsa. Den store innsjøen er drikkevann for fem kommuner og har elleve drikkevannsuttak.

FFI vil i høst legge fram en fullstendig rapport fra sine undersøkelser. ©NTB



– Det er store forskjeller både mellom regioner og mellom ulike produksjoner, sa Christian Anton Smedshaug i Agri Analyse, da han la fram Landbruksbarometeret onsdag morgen. FOTO: CAMILLA MELLESTRAND

gjort før, og det på tross av at en svak norsk krone gjør maskinene dyrere enn før, sier styrelederen.

Selv tror han de høye maskininvesteringene henger sammen med at folk ikke investerer i driftsbygninger.

– Å kjøpe en ny maskin eller

traktor føles nok mer overkommelig enn å bygge nytt fjøs i en så usikker situasjon, sier Svebestad.

Geografiske forskjeller

Landbruksbarometeret viser store geografiske forskjeller.

Det er bønder i Oslo og Viken

som i størst grad vurderer lønnsomheten til å være god, mens Møre og Romsdal havner på bunn.

Bare 15 prosent av bøndene i Møre og Romsdal vurderer lønnsomheten på egen gård til å være ganske bra, ikke én eneste én mener lønnsomheten er veldig god.

Barometeret viser også store forskjeller mellom produksjoner.

Mens 67 prosent av svinebøndene, 53 prosent av frukt- og grøntproducentene og 49 prosent av egg- og fjørfebøndene mener lønnsomheten på gården er ganske eller veldig bra, er pessimismen langt større i de grovførbaserte produksjonene.

I disse gruppene svarer mellom 70 og 80 prosent av lønnsomheten på gården er ganske eller veldig dårlig.

Stort investeringsbehov

På spørsmål om investeringsbe-

hov oppgir halvparten av bøndene at driftsapparatet deres er ganske eller veldig bra. Bare elleve prosent sier at driftsapparatet er ganske eller veldig dårlig.

27 prosent oppgir at det er stort behov for investeringer.

Også her er det store forskjeller mellom produksjonene. Flest storfebønder oppgir å ha investeringsbehov, mens egg- og fjørfebønder oppgir å ha minst investeringsbehov.

På spørsmål om hvem som har planer om å investere minst 500.000 kroner i nærmeste fremtid, er det imidlertid liten sammenheng mellom investeringsbehov og planlagte investeringer.

Snarere viser undersøkelsen at de som har best lønnsomhet er de som har størst planer om å investere.